

Transzferárazás – új tapasztalatok az ellenőrzésben

Az elmúlt 10 évben sokat változtak a transzferár-ellenőrzések. Eleinte a dokumentáció hiánya miatt kiszabható mulasztási bírság megszerzése volt az adóhatóság célja, majd a dokumentáció mélységi vizsgálata és az összehasonlító adatok támadása révén igyekeztek javítani az adófizetési morált, néhány hete pedig ismét új irányból fúj a szél...

A transzferár dokumentáció ellenőrzéséhez alapvetően kétféle kockázata kötődik az adózónak: a transzferár-nyilvántartás hiánya, vagy hiányos tartalma miatt kiszabható mulasztási bírság, és az adóalap korrekció elmulasztásához kötődő adóbírság és késedelmi pótlék.

2005-2006-ban, amikor először indultak a transzferár-dokumentációhoz kapcsolódó ellenőrzések, a revizorok szinte kizárólag a dokumentáció, illetve annak kötelező tartalmi elemei meglétét ellenőrizték. Mivel minden kapcsolt vállalkozások között létrejött ügyletre vonatkozóan kellett valamiféle nyilvántartást készíteni, ha a revizor csak néhány apróbb – akár jövedelem-átcsoportosítási szempontból teljesen jelentéktelen – átszámlázást talált is, amelyre nem készült dokumentáció, már retteghettünk is a kiszabható mulasztási bírságtól. Ebben az időszakban (az akkori publikációk szerint 2008-ig, de tapasztalataim szerint inkább 2010-ig) az APEH még csak tanulgatta a transzferárazást, és csak a leginkább szemet szűrő esetekben támadta az adózót az adóalap-korrekció elmulasztása miatt.

A 2007-2010 közötti időszakban két nagy hullámokat verő ellenőrzési „fogásról” lehetett hallani: az egyik az volt, amikor az adóhatóság észlelte, hogy a tanácsadók saját maguk fejléces papírján adják át ügyfeleiknek az elkészült dokumentációt. Kézenfekvő volt tehát megvizsgálni, hogy a tanácsadói számlák teljesítési időpontja, illetve a hozzájuk kapcsolódó, jellemzően nagyobb értékű szerződések, dátumozása alátámasztja-e a transzferár-nyilvántartásokon szereplő dátumokat. (Kellemetlen helyzetet teremtett, amikor a tanácsadó 2008 közepén kiszámlázta a 2006. május 18-i dátummal elkészített - egyébként kifogástalan tartalmú transzferár-nyilvántartást.) 100 milliós nagyságrendű mulasztási bírságokról is lehetett akkor hallani...

Szintén nagy port kavart, amikor az adóhatóság észlelte, hogy a transzferár-dokumentációban bemutatott adatbázis keresések eredményei nem reprodukálhatók, illetve az ott bemutatott keresésnek a lefuttatása eltérő eredményre – adóalap korrekcióhoz – vezet. Ilyen esetekben az adózó rosszhiszemősége kétségen kívül bizonyítottnak látszott, ami szintén a bírságolási tételek maximumának kiszabá-

sához vezetett. (Nagyjából innen eredeztethető a transzferár-nyilvántartások tartalmi vizsgálatának kezdete.)

2010-2011-től aztán nagyot fordult a világ: a transzferár-nyilvántartások készítéséről szóló 22/2009. PM rendelet, illetve annak módosításai következtében a kis ügyletek szépen lassan kikerültek a dokumentációs kötelezettség alól, a nagy tranzakciókhoz kapcsolódó nyilvántartásokat pedig már szinte minden esetben bevitték a revizorok az irodába annak érdekében, hogy azt megfelelő szaktudással rendelkező kollégák vizsgálják át. Az utóbbi 5 évben nem találok hiányos tartalmú dokumentáció miatt kiszabott mulasztási bírsággal, ugyanakkor egyre több szerző tollából lehetett olvasni különféle adóhatósági megállapításokról, sokszor pontosan bemutatva a tényállásokat, és az adóhatóság észrevételét.

E megállapítások olvasásakor gyakran egészen zseniális bizonyításokat ismerhettünk meg, amelyek révén megmutatkozott, hogy nem csak a versenyszférában, de az adóhatóság berkeiben is ülnek nagyszerű szakemberek, akik rendszerben gondolkodva képesek a rejtett jövedelem-átcsoportosítások feltárására. Mindemellett persze nem mehetünk el azok mellett a számomra teljesen érthetetlen megállapítások mellett sem, amelyek a transzferárazáshoz nem kapcsolódó jogszabályi rendelkezések csúcs-csavarása eredményeként születtek, teljesen figyelmen kívül hagyva – az OECD irányelvek által is irányadónak tartott – piaci működést és a közgazdasági racionalitást.

Mivel többnyire milliárdos, tízmilliárdos árbevételű ügyfeleim vannak, nem ér meglepetésként, hogy minden nap egyszerre több partneremnél folyik adóhatósági ellenőrzés. Az utóbbi hónapokban úgy érzem, hogy az adóhatóság a „könnyű pénz” reményében vissza-vissza lép a régi ellenőrzési gyakorlathoz. Habár a kis ügyletekre már semmilyen dokumentációt nem kell készíteni, mégis keresik azokat a területeket ahol hiányzó dokumentációt találhatnak, és a 2 millió Ft-os mulasztási bírság azonnal kiróható.

Az idei nyár folyamán kétszer is felmerült, hogy kölcsönök esetében a kölcsönadott összeg alapján kellene megítélni az 50 millió Ft-os összeghatárnak való megfelelést, és nem a kamat piaci mértékét kell vizsgálni. Mi ezzel a baj?

A 22/2009. (X.16) PM rendelet kimondja, hogy nem kell transzferár-nyilvántartást készíteni,

„ha a szerződés alapján történő teljesítések értéke az adóévben (általános forgalmi adó nélkül számított) szokásos piaci áron az 50 millió forintot nem haladja meg”.

Ha a kölcsönök esetében a kölcsönadott összeg 50 milliós határnak való megfelelést kell vizsgálni, akkor lényegében minden vállalkozásnál, ahol felmerül csoporton belüli finanszírozás, kell dokumentációt készíteni, ellenkező esetben pedig kiszabható a 2 millió Ft-os mulasztási bírság.

A fenti értelmezés azonban sem logikailag nem áll meg, sem pedig a jogszabály szövegéből nem olvasható ki: olyan esetekben ugyanis, amikor valamilyen eszközt – pl. egy autót – bérbe adunk, akkor átmeneti időre lemondunk annak az eszköznek használatáról, és ezért cserébe bérleti díjat kérünk (=teljesítés értéke). Ilyen esetekben az eszköz tulajdonjoga nem kerül átadásra, mindössze engedjük, hogy átmenetileg valaki más használja azt. Ugyanez történik a pénzzel is: a kölcsönadó átmeneti időre lemond a pénz használatáról, és ezért kamatot (=bérleti díjat) szed.

Mindezt az elmúlt években több adóhatósági állásfoglalás is alátámasztja, melyek közül a legutóbbi (2015. augusztus 17-i) kimondja, hogy

„a PM rendelet 1. § (3) bekezdés f) pontját nem lehet úgy értelmezni, hogy a kamat összegével növelt tőke minősül üzleti értéknek, hanem csak a kamatot kell figyelembe venni a hitelügylet alapján történő teljesítések értékének megállapításánál.”

Az utóbbi időben szintén nagy port kavart az ingyenes szolgáltatások kérdése, amellyel – úgy tűnik – továbbra sem foglalkoznak a vállalkozások, az adóhatóság viszont annál inkább. Transzferárnyilvántartás készítési kötelezettség ingyenes szolgáltatások esetén is felmerülhet, hiszen a vonatkozó PM rendelet kimondja, hogy a nyilvántartási kötelezettség terheli az adózót,

„ha kapcsolt vállalkozásával kötött hatályos szerződése, megállapodása alapján az adóévben teljesítés történt”.

Az ingyenesen nyújtott szolgáltatásokról az adózással foglalkozó szakembernek elsőként az internet-, telefon- és ingatlanhasználat jut eszébe, mint a legtöbbször látott kockázati tényező. Ezek mellett számos olyan szolgáltatás is létezik, amelyek a transzferárazás okán jóval nagyobb veszélyeket hordoznak magukban, csak a társaság működését mélységében ismerő ember előtt nem jelennek meg közvetlenül. Ilyen szolgáltatás például a kezességvállalás.

Azokban az esetekben, amikor egy multinacionális vállalatcsoport magyarországi csoporttagja bankhittel finanszírozza eszközeit, fedezetként – vagy kiegészítő fedezetként – sok esetben anyavállalata készfizető kezessége áll. Ez a kezességvállalás nyilvántartás-köteles ügylet, amennyiben szolgáltatásnyújtásnak minősül, és a teljesítés értéke meghaladja az 50 millió Ft-ot.

Annak eldöntésében, hogy a kezességvállalás szolgáltatásnyújtásnak minősül-e, az OECD irányelvek idevonatkozó rendelkezései szolgálhatnak támaszul. A transzferár irányelvek szerint az,

„...hogy történik-e csoporton belüli szolgáltatásnyújtás, amikor egy csoporttag, vagy csoporttagok számára egy másik csoporttag valamilyen tevékenységet végez, attól függ, hogy a tevékenység jelent-e az adott csoporttagnak olyan gazdasági vagy kereskedelmi értéket, amely révén javíthatja üzleti pozícióját.”

A kezességvállalás egyértelműen javítja a hitelfelvevő üzleti pozícióját, hiszen e fedezet nélkül vagy magasabb kamatterhek mellett jutna finanszírozási forráshoz, vagy hitelképtelen lenne. Ezt támasztja alá az OECD irányelv következő mondata is, amely szerint az üzleti pozíció javulásának kérdése

„...úgy dönthető el, hogy megvizsgáljuk, vajon hasonló körülmények között egy független vállalkozás hajlandó lett volna-e fizetni a tevékenységért, ha azt számára egy független vállalkozás végezte volna el.”

A hitelképtelen, vagy magas költségekkel finanszírozható cégek mindaddig hajlandóak lennének egy független cégnek fizetni a kezességvállalásért, amíg ennek költsége alacsonyabb a finanszírozási terhekben e fedezettel elért megtakarításnál.

Mindezek alapján kimondható, hogy a csoporton belüli kezességvállalás – ami mindössze egy független féllel megkötött (banki) hitelszerződésben jelenik meg – szolgáltatásnyújtásnak minősül, így transzferárazási szempontból releváns ügylet.

Az ingyenesen nyújtott szolgáltatások, így a kezességvállalás is, ugyanazokat a transzferárakhoz kötődő kockázatokat hordozzák magukban, mint bármely más ellenőrzött ügylet. A kapcsolódó transzferár-nyilvántartás készítésének elmulasztása mindkét szolgáltatásban résztvevő fél esetében magával vonja a 2 millió forintos mulasztás bírság kiszabását, valamint az adóhatóságnak lehetősége nyílik az adóalap módosításra, ami – a példabeli kezességvállalónál – adóhiányt jelent.

Az ingyenesen nyújtott, transzferáras kockázatokat magukban hordozó szolgáltatások feltárása nem hétköznapi feladat. A vizsgált szervezet – sok esetben teljes cégcsoportok – működését kell áttekinteni és megérteni ahhoz, hogy e nehezen felismerhető, mindaddig a NAV fürkésző tekintetét is elkerülő ügyletek előkerüljenek. Véleményem szerint a kockázatok feltárásában fontos szerep jut a tanácsadóknak, akik nem csak, mint a területet mélységében ismerő tapasztalt szakemberek, de mint független, harmadik fél is segítenek e tranzakciók felderítésében, kockázati szintjük megítélésében, csökkentésében.

2015. október 1.

Kerényi Máté Fülöp
Kolchis Kft.